

I. AASTAKÄIK

№ 4

1924

Registreeritud
13096.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

ILMUB KORD KUUS

TALLINN

Tallinna Jaani-Kirik

Igal kolmapäeval kella 7—8

ORELI- ÕHTUD

Orelil A. TOPMAN

Kaastegevad:
laulu- ja instrumentaal-solistid
ja koor (vaheldamisi)
Sissepääs vabatahtliste annetega
eeskavade eest

*

Orel A. A. Terkmanni orelitehasest Tallinnas,
4 manuaali, pedali ja 66 heliseva registriga

ORELITEHAS A. TERKMANN

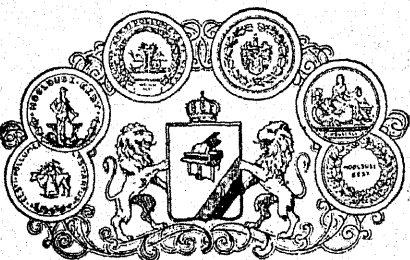
KIRIKU,
KONTSERT
JA KODU

ORELID

HARMOONIUMID

IGAS SUURUSES

TALLINNAS, UUS TATARI UUL. № 12

Asut.
1872

Asut.
1872

OSKAR HEINE

end.
J. Moritz'i
KLAVERIVABRIK
Tartus, Tähe uul. 114. Kõnetr. 4-82

*On kõige vanem sellel alal spe-
tsiaal-tööstus Eestis ja soovitab
kõrge väärtusega, ilusa kõlaga
puhtalt väljatöötatud pianinosid,
mitmesuguses suuruses.*

Tallinna
esitus: **Karl Jürgenson,**
Kuninga uul. 5.

„Muusikalehe“

üksikuid numbreid müüvad järgmised raamatukauplused:

Tallinnas: Pihlakas, „Rahvatülikool“, Ploompuu,
„Päevaleht“, „Esto-Muusika“.
Tartus: „Postimees“, Kaarna, Ajalehe müügi artell.
Narvas: J. Koikson.
Pärnus: A. Kung, Karu, Õpetajate O.-ü. „Liit“.
Viljandis: H. Leoke, „Valgus“, Rennit.
Rakveres: J. Priimann, N. Erna.
Haapsalus: Tamverk, J. Kopel.
Paides: Seidelberg, Leesment.
Baltiskis: Kukk.
Valgas: „Kultura“, Lepik-Saar.
Võrus: S. Songi, J. Paju, „Täht“.
Petseris: Piirisild.
Kuresaares: T. Liiv, Saaremaa kirjastus-ühisus.
Tapal: J. Luuk.
Narva-Jõesuus: J. Retsnik.
Antslas: K. Kivi.
Amblas: J. Öun.
Aegviidus: Tomasov.
Otepääs: Luksepp.
Mustvees: Martinson.
Jõhvis: Generalof, M. Nigol.
Kosel: Tollmann.
Kellas: G. Kulp.
Türi-Allikul: Rumvaldt.
Võhmas: Pokhof.
Suure-Jaanis: J. Mutli.
Tõrvas: A. Ilisson.
Tarvastus: J. Lapp.
Irboska jaamas: einelauapidaja.
Lehtses: O. Hinzenberg.

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Vastutav ja tegev toimetaja: Juhan Aavik, Tartu, Viljandi uul. 11, k. 2. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit.
Toimetuse ja talituse adress: Tallinn, Müürivahe uul. 16, Eesti Lauljate Liit — Ajakiri Muusikaleht.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas: 400 m., poolaastas 200 m. Üksik number 30 m., noodilisaga 50 m.

Sisu: Muusikaline kiri Latvijast. — Juh. Aavik. Muusika kongressid ning pidustused. — P. Ramul. Hans Kann 75. aastane. — Joh. V. Veski. Laste laulmisest. — Dr. D. Brovkin. Kontsertide ülevaade. — P. Ramul ja Juh. Aavik. Üliõpilaste segakoori kontsert-külaskäik Riiga. — Oskar Mänd. Tähtsamate Riia lehtede arvustused. Kroonika. Lauljate Liidu teated. Toimetusele saadetud kirjandus. Pildid: Joseph Wihtol. — Jahnis Sahlit. — Theodor Reiter. — Tartu üliõpilaskonna segakoor.

Muusikaline kiri Latvijast.

Muljed ja tähelepanekud Latvija päälinnast. — Juhan Aavik.

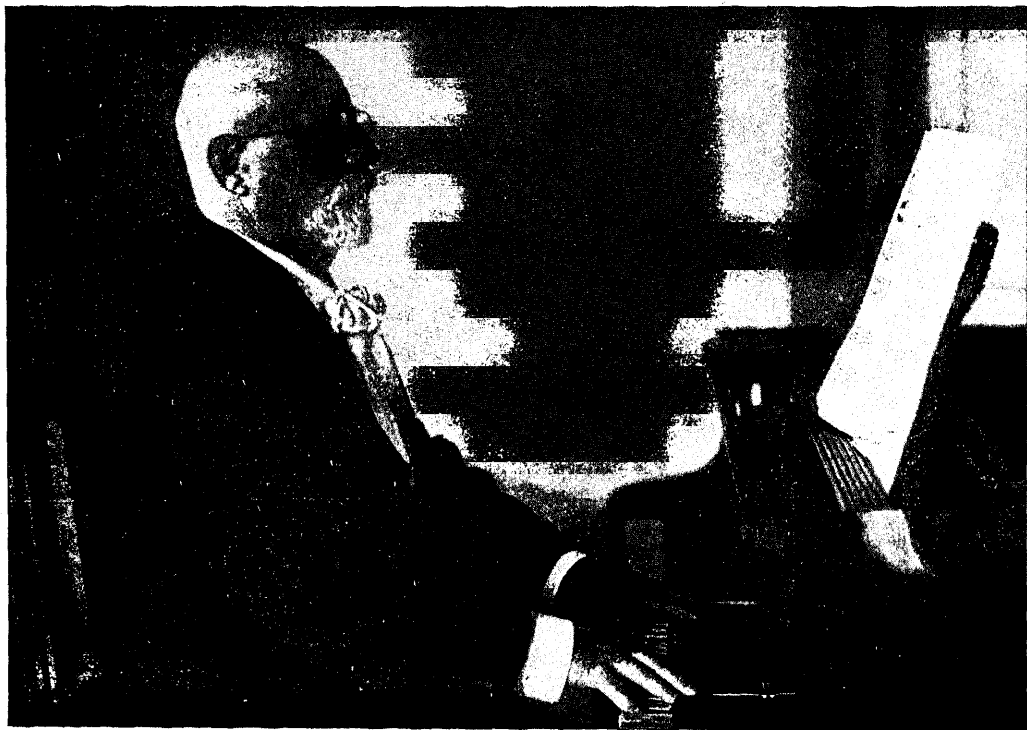
Kontsertkülaskäik Riiga pakkus nende riidade kirjutajale võimaluse lennuvaatelt silmitseda Latvija muusikaelu ja veel kord veenduda selles äratundmises, et säälnu muusikaline tegevus jookseb kiirelt, intensiivselt, suure aktiivsusega ja leiab toetust ning vastutulekut nii valitsuse ja parlamendi ringkondades, kui ka suurearvulises rahvuslises intelligentsis. Sarnane seisukord loob soodsa vahekorra seltskonna ja muusikameeste vahel ning annab viimastele värskust ja äratust viljarikkaks tegevuseks, mis viib vastastiku arusaamisele ja aitab tuntavalt kiirendada üldmuusikalist arengut mitmesuguses suunas. Viimane on aga suureks tõukejõuks kogu rahvuskultuurilise tasapinna tõusmisel ja tõsise rahvuslise iseteadvuse kasvamisel, ilma milleta iseseisval, noorel väikerahval raske on poliitiliselt tegutseda, arvesse võttes praeguse aja poliitilist konjunkturi oma keeruliste vahekordadega.

Kõik see toob tahtmata esile võrdluse meie muusikaeluga, ja siin peab otsekoheselt tunnistama, et meie nii mitmeski asjas oma lõunanaabritest taga oleme. Kuigi vast mitte muusikaliste jõudude kvaliteedis, siis aga küll kogu muusikaelu maasshtaabi ulatuses, kuid peamiselt just muusikalises korraldustöös ja kavakindla majanduslise aluse loomises, ilma milleta ükski kunst, isegi väikerahvaste juures elada ega tegu võimsalt areneda ei saa. Rääkimata kõigest muust, võtame kas või kultuurkapitaali, mille

sääduse eelnõu meil juba aastaid komisjonide, osakondade ja ministeeriumide vahel rändab, nagu Odysseus'e laev, mida parandatakse, kärbitakse, ümbertöötatakse, kuid mille maksimahakkamist vast ainult mõni selgeltnägija (prohvet) ennustada võib. Lätis töötab aga kultuurkapitaal juba mitmed aastad ja on paljudele tarvilistele kavatsustele kunsti alal teostamisvõimalused annud.

Meil on kunstitoetamine senini armuanni laadi kannud. Kui oskad hästi manguda, ainult siis võid midagi saada. Kerjamise printsiip on aga kultuurilmas ammu kõrvale heidetud ja selle asemele on pandud säädusline normeerimine. Nii on ka Lätis muusikaelu majandusline alus tarviliste säadustega reguleeritud ja muusikalise arengu hädatarviliste nõuetega kokkukõlla viidud, mis on loonud sarnase soodsa pinna, et helikunst võib eduga täita neid ülesandeid, mis ühe elujõulise ja edasipüüdja noore riigi rahvusline kultuur talt nõuab. On otse rõõm vaadata seda elulist rütmi ja sihikindlat edasitõttamist.

Riiklistest muusikaasutustest töötavad Riias Latvija natsionaaloooper ja konservatoorium. Esimene tekkis erasutusena juba Saksa okkupatsiooni ajal Läti lauljate ja muusikategelaste kollektiivsel ettevõttel, kuna iseseisvuse saavutusel see asutus ka varsti riigistati. Esimene ooperi direktor oli praegune Läti van. helilooja prof. Joseph Wihtol, kes aga selle koha varsti maha

*Läti helilooja prof. Joseph Wihtol,
endine kauaaegne Peterburi konservatooriumi prof. ja praegune Riia konservatooriumi rektor.*

jättis, ja kui kauaaegne Peterburi konservatooriumi õpejõud, varustatud pädagoogiliste ja administratiivsete kogemustega, Latvija riiklist konservatooriumi looma hakkas.

Temale järgnes Läti noorem helilooja Jahnis Sahlit, kuid seegi püsis kohal ainult mõne aasta, tundes oma erialale raskusi neist ülesannetest, mida ooperi keeruline aparaat ja administratsioon selle juhi päale paratama panevad ja mis tegutsevale heliloojale ta otsekohese töö juures takistuks on.

Praegu juhivad ooperit Theodor Reiter, kes ühtlasi on ka ooperi esimene dirigent selle asutamisest saadik. Reiter on põhjaliku muusikalise hariduse saanud Peterburi konservatooriumis, nagu enamasti kõik Läti nooremad muusikalised jõud. Ta on soliid muusikajuht, kogemustega ja maitsega, suur töömees, kindla tahtjõuga, mis teda vahel konfliktideni võivad viia oma alluvatega. Reiteri teguvõimsal juhatusel on ooper suuri edusamme teinud nii repertuaaris kui ka ettekandes. Selle tööarmastuse ja tahtjõu arvele tuleb panna ka asjaolu, et Läti ooper lühikese aja jooksul on suutnud

ettekanda, rääkimata „Tannhäuser'ist“, „Aida'st“ ja paljudest teistest, sarnased, muusikaliselt rasked ooperid, nagu seda on Wagneri „Tristan ja Isolde“ ja Richard Strauss'i „Salome“. See on juba esimese klassi ooperi repertuaar. Tänavusel hooajal on uutena lavastatud järgmised ooperid: Mozart'i „Entführung aus dem Serail“ (röövimine Serail'st), Meyerbeer'i „Hugenotid“, Dargomõshski „Rusalka“ (Näkk) ja eelnimetatud R. Strauss'i „Salome“. Ettevalmistusel on praegu Musorgski „Boris Godunov“, mille puhul palju tolmu on sünnitanud järgmine asjaolu: Teatavasti jäi Musorgskil see ooper nagu suurem hulk teisi tema töid, pooleli, s. t. täielikult instrumenteerimata ja paiguti ainult skitseerituna. Autori eluaegne sõber ja muusikaline aatevend Rimski-Korsakov viis selle töö lõpule: instrumenteeris, silus konarhused harmonisatsioonis, milles Musorgski, kui autodidakt, loomulikult patustada võis, pidi koguni mõned puuduvad osakesed looma, muidugi arvesse võttes autori stiili, kavatsusi ja põhimõtteid, milledega ta rohkem tuttav oli kui vaevalt keegi muu.

Nüüd on aga Läti helilooja Melngailis, kes tundud kui hää rahvaviisi tundja, andeline koorilaulu komponist ja rahvusline uuendaja, kavatsusega esinenud Musorgski ooperit ümber teha, pääasjalikult instrumenteerimise mõttes, kuid, võib olla, ka paiguti muusikat „parandades”, põhjusena ettetuues väidet, et Rimski-Korssakovi töö tagajärjel „Boris Godunovi” muusika olla kaotanud oma rahvuslis-epilisest algjõust ja koloriidist — omadused, mis just selle ooperi ilma-kuulsaks on teinud. Sarnane soov, helitööd võimalikult autori vaimus väljatöötada, on

Jahnis Sahlit.

Läti noorem helilooja ja muusikaarvustaja.

muidugi väärõigustatud, kuid küsimuseks jääb, kui võrd Melngailisel selleks rohkem eeldusi on, kui Rimski-Korssakovil, kellel ju ooperi redigeerimise juures sama siht oli.

Oli sellest juttu ka teiste Läti heliloojatega, kelle arvamine asja kohta rohkem skeptiline kui jaatav. „See olla üks huvitav eksperiment, mille lõpuresultaadid teadmata”. Riia Vene leht „Segodnja” on aga selle vastu protesti tõstnud ja asi on otsaga Berliini ulatanud, kus ka „Rull” seda hukkamõitsvalt käsitab.

Paremal juhtumisel võib ju olla, et Melngailisel korda läheb Rimski-Korssakovi redaktsiooni mõne etnograafilise joonekese poolest täiendada, kuid ei saa siiski loobuda suurest küsimusemärgist: kas see töö mitte

asjatu aja ja raha raiskamine ei ole. Melngailis olla seda ümbertöötamist juba aastate eest alanud ja ooperi juhatus on tema pakkumise vastu võtnud. Vaatamata nende sekelduste pääle on aga „Boris Godunovi” esietendus Riias suureks muusikaliseks sündmuseks sellele linnale ja kogu Lätimaale.

Üksikute lauljõudude poolest ei pruugi meie Estonia ooper oma Riia naabri ees läbeneda, mis aga viimases silma paistab, on see, et sääl ka kõige kõrvalisemate osade ettekandjad ikkagi täiesti koolitatud häälitega laulavad. Sedasama võib ka ütelda ooperi suure koori kohta, milles üle 40 laulja ja mis massistseenides nii muusikaliselt kui lavaliselt õige mõjurikkad pildid loob.

Viimane asjaolu tuleb panna andeka näitejuhi Melnikov'i arvele, kes enamalt Peterburi Mariia teatris tuntud, kui parem lavastaja ja kes imestama paneva mõjuga oskab esile tuua massistseene, mida tõendas „Russalka” II. akt. Need Vene bojaaride pulma kombid olid toredad oma värvirikka väljendusviisiga, südamlük-liigutavad oma hingelise otsekoheusega. See annab tunnistust lavastaja kõrge haridusest, hääst maitsest, sisemise tundeilma sügavusest, kui ka põhjalikust rahvakommete tundmisest.

Tähelepanu teenib aga ka suurearvuline ooperi ballett oma võrdlemisi hää kooliga ja väljaarenenud tehnikaga. Ta töötab endise Moskva Suure teatri balletmeistri Sergejev'i juhatusel hää eduga. Teisteks dirigentideks on ooperis kaks venda Medinid ja B. Valle.

Solistidest on silmapaistvamad: naislauljad — M. Brechmann-Stengel, Ada Benefeld, Elsa Subit, Vilia Lambert, meeslauljad Adolf Kaktin, Rudolf Behrsin, Emil Maurin, Janis Niedra, Janis Kornet j. t.

Koormeisteriks on konservatooriumi inspektor Paul Josuus. Lavastuses väärivad suurt tähelepanu ka väga ilusad dekoratsioonid, mida valmistavad kunstnikud Janis Kuga ja Eduard Vihtol.

Ooperi orkester koosneb 60 mängijast-artistist, kes oma ülesannet täidavad suure vilumuse ning armastusega.

Järgmises kirjas katsun jutustada Latvija konservatooriumist ning Läti heliloojatest, kelledega Riias kokku puutusin.

Muusika kongressid ning pidustused.

P. Ramul.

Juba vanad greeklased korraldasid muusikapidustusi, mis omasid suurt ühiskondlist tähtsust ja olid ümbritsetud suure toredusega. Need olid tuntud Püthea mängud Delphi's Apollo auks, kus korraldati siis erilisi pidustusi. Nendele pidustustele voolas kokku lauljaid kogu riigist. Nad kandsid unisoonis ette Pindar'i hümnid, kitharride ja flöötide kaasmängul. Mainitud pidustustel oli osalt ka rahvusvaheline iseloom, kuna siia sõitis palju külalisi ka teistest riikidest.

Ristiusu algajal ei olnud mingisuguseid muusikalisi pidustusi. Poliitiliste olude tõttu olid esimesed kristlased sunnitud kokku tulema vaid katakombides, kus nad püha kannataja Caecilia haa juures Piibli salmisid ning vaimulikke hümnid laulsid.

Keskaja muusikailm ei tunnud huvi mingisugustest muusikapidustustest. Keskaja muusikerid polnud üldiselt mitte praktikud, s. t. nad ei olnud lauljad ega mõnel mänguriistal sooritajad. Nad olid pääasjalikult vaid teoreetikud — kontrapunktistid.

Alles klassikute ajajärgus hakkavad ilmuma enam või vähem organiseeritud muusikapidustused, selle sõna tõsisel mõttes. Siin kantakse ette koori- ja instrumentaalhelitöid suurendatud koori ning orkestri koosseisuga. Sarnased pidustused tekivad ja arenevad esiteks pääasjalikult Inglismaal. Neist olid laialt tuntud igaaastased muusikapidustused Londonis Händel'i helitöödest. Siis hakati järkjärgult korraldama sarnaseid pidustusi New-Yorgis, Viinis ja pääasjalikult Saksamaal (Düsseldorf, Köln, Aachen j. t.).

Praegusel ajal on paljudes riikides erilised organisatsioonid, kes perioodiliselt korraldavad teoreetilisi-õpetlikke muusika kongresse ning erilisi muusika pühasid rahvusvaheliste nõuete kohaselt; samuti annavad nad välja oma ajakirju, kus käsitatakse küsimusi, mis vastavaid ringkondi huvitavad. Niisugustest organisatsioonidest on iseäranis järgmised tuntud: „Deutsche Musikgesellschaft“ Leipzigi; „Allgemeiner deutscher Musikverein“ Berliinis; „Neue schweizerische Musikgesellschaft“ Baaselis; „Gesellschaft der Musikfreunde“ Viinis; „Société française de musicologie“ Pariisis; „Musical Association“ Londonis; „American Federation of Musicians“ New-Yorgis (umbes 80.000 liiget); „National Federation of Mu-

sical Clubs“ Chicagos (kuni 200.000 liiget); „Associazione dei musicologi italiani“ Itaalias; „Internationale Gesellschaft für neue Musik“ osakondadega Saksamaal, Inglismaal, Austrias, Prantsusmaal, Itaalias, Tšehho-Slovakkias, Ungaris, Hollandis, Schveizis, Daanimaal, Soomes, P.-Ameerika Ühisriikides, Poolamaal ja Venemaal; „Union musicologique“ Haagis (rahvusvahelise iseloomuga).

Päeaselle on olemas muusikaseltsid, kes kogu oma tegevuse pühendavad ainult ühe teatud helilooja uurimisele, sooritamisele ja laialilaotamisele. Nii on olemas Bach-, Mozarti-, Liszti-, Schumanni-, Regeri- j. t. seltsid.

Praegu käepärast olevate andmete põhjal on 1924. a. suvel järgmistes linnades enam ehk vähem silmapaistvaid muusika kongresse ning pidustusi oodata: Leipzigi, Baaselis, Pragas, Salzburgis, Frankfurthis, Viinis, Pariisis ja Londonis.

I. Saksa Muusikaseltsi („Deutsche Musikgesellschaft“) esimene kongress Leipzigi. Mainitud selts kutsuti ellu 1899. a. rahvusvahelisel alusel. Siis kandis ta nime „Internationale Musikgesellschaft“ kuna tal teistes riikides terve rida osakondi oli. 1914. a. poliitiliste olude tõttu lagunes selts laiali. Tema asemele tekkis Haagis 1921. a. uus rahvusvaheline muusikaselts „Union musicologique“. Kuid esimene selts, alates 1918. a. töötab siiski jälle edasi „Deutsche Musikgesellschaft“ nime all, ega ole oma rahvusvahelist tähtsust kaotanud, vaatamata puhtkohaliku iseloomuga nimetust. Selle seltsi esimene puht-teaduslik kongress oli esialgul kindlasti 15.—20. oktoobri päle 1923. a. määratud. Kuid pärastpoole, poliitilistel ning majanduslistel põhjustel, kanti ta üle 1924. a. suve päle. Uuemate teadete järele peetakse ta juuli lõpul või augusti algul ära. Kongressi kava on üldjoontes juba väljatöötatud ning 15 sektsiooni päle erialade kaupa ärajaotatud, ja nimelt:

1. Muusikaline bibliograafia.
2. Võrdlev muusikateadus.
3. Muusikauurimise meetodika.
4. Muusikaline noorsookasvatus ning organisatsioon.
5. Muusika teooria.

6. Muusika ajalugu: a) Vana- ja kesk-aeg, b) Mitmehääleline muusika 1600 aastani, c) Monoodia ning generaalbassi ajajärk d) Klassikaline ajajärk e) Romantism ja modernism f) Kirikumuusika (1. katoliku, 2. protestantlik) g) Muusikaline maadeteadus (Landeskunde).

7. Instrumentide teadus.

8. Muusikaline esteetika.

Päaleselle on kavatsus kongressi kestel suurt ja mitmekesist sooritavat eeskava läbi viia ja nimelt on ette nähtud: üks vaimulik kontsert Thomas-kirikus, üks Gevandhaus-kontsert (sinfoonia kontsert), üks kammermuusika kontsert, kaks ooperietendust (Gluck'i „Alcesta“ ning Liszt'i „Armukeeld“), pidumotett Thomas-kirikus.

(Järgneb.)

Hans Kann 75. aastane.

Joh. V. Veski.

1. aprillil pühitses Hans Kann, kes nooruse-east peale lauluarmastajate ringkondades oma haruldase tenorihäälega ligiald ja kaugel tähelepanu võitnud ja selle võime alal praegugi tegev, oma 75-aastast sünnipäeva. Sel puhul jubilaari tervitades leiame ühtlasi rohkesti põhjust toonitada, et tema elukäigu meeldetuletus tihedalt seostub meie rahva oma-aegse arenemisega, milles tema isiklik võime laulus kui ka muiduses seltskondlikus tegevuses tunduvalt hoogu on ilmutanud. Ja sellest järelduvadki tema teened.

H. Kanni võitva noorusliku tegevuse hoovõtte ühtib Eesti rahvusliku elu virgumisega möödunud aastaja 70-ndate aastate teisel poolel, mill kerkisid päevakorrale kavatsused korraldada üldrahvuslisi ettevõtteid: toime panna laulupidu, asutada Eesti Aleksandri kooli, Eesti Kirjameeste Seltsi, „Lindat“ jne. Seesugused õhutusdämeded olid langenud ka H. Kanni kodukihelkonda — Kanepisse Võrumaal, kus jubilaar oli sündinud 1. aprillil (19. märtsil) 1849. a. taluperemehe pojana ja kus ta ärkamisaja kümnisel noormeheena Krootuses kooliõpetaja-ametit pidas.

Ärkamisaja algus oli teatavasti ilutsemisaeg, kus kogu rahvas häätahtlikult lootis, et kõik ta roosilised kavatsused kindlasti ja pea täide lähevad. See lokkav optimism otsis enesele väljendust kõige pealt luulelistes ja helilistes ilutsemistes, nagu seda oli iseäranis laul, muusika, mille kõikvõimsuse varal arvati üldettevõtet elustada — ja tööpoolest ka suudeti. Selleks otstarbeks avastus Kanepis hinnatava väärtusena õnnelikul kombel Hans Kanni erisugune tenor, mille taolist ei leidunud teist mitte üksnes meie oma rahva ringkonnas, vaid ka väljaspool kodumaadki, loodusliselt kauniks arenenud tenor, mis oma hõbeka helisevusega ja imestava kõrgusega kõiki paelustas. See tõsiasi sai keskuksiks, mille ümber koondu valik teisigi häälil — meestekooriks ja meestsoolokvartetiks. Oma tenori kandel sai viimane mõjusaks tolleaegseks muusikaliseks teguriks mitte ainult enda kodukihelkonnas, vaid tema kuulsus levis kontsertide kaudu üle kodumaa ja küündis isegi Soome ja Venemaale (Riiga, Pihkva, Peterburi, Moskva ja mujale), igal pool Eesti häälelisest võimisest kui ka Eesti laululoomisest ilusaid mälestusi järele jättes. Teisest rahvusest kuulajail näis isegi nagu kadestust tunduvat, et nende keskel Kanni häälematerjalile vastavat ei leidnud, ja et Kanni noile ringkonnile võita, tehti talle soodus ettepanek, sakslaste kulu kandel konservatooriumis ooperilauljaks õppida; seda ettepanekut ei pidanud H. Kanni ometi kui rahvuslikult mõtleval Jakobsoni-meelne eestlane omale mitte vastuvõetavaks, vaid jäi edasi kooliõpetaks ja seal kõrval ka vallakirjutajaks.

Samuti Võrus, kuhu H. Kann 1883. a. Kanepist elama asus, lõi ta Dr. Kreutzwaldi majas asuva „Kandle“ seltsi kaudu, kus ta seltsi juhatuseliikmena ühes agara abikaasaga pidude korraldamise eesotsas teotses, eriti elevusrikka laulu-õhkkonna, oma meeste ning segakvartetiga seal tagajärjekalt esinedes kui ka pea igal suvel seal tema algatusel toimepandavaid kolmepäevaseid maakonna-kontserte korraldades ning seega Võrus ning ümbruskonnas suurt lauljateperet kasvatades.

Ja kui elulained H. Kanni ühes perekonnaga 1892. a. Tartusse tõid, jätkus tal siin varemate kui ka uute laulukaaslaste seltsis õige intensiivne lauluharrastus niimel pool. Nimelt leidsid endid siin unesti endise Kanepi kvarteti liikmed, kes nüüd „Kalevala“ kvartetiina, milles H. Kann esimese tenori osa järele oma hooleks võttis, üle kodumaa kontserte hakkasid andma, nimelt häätegevaiks otstarbeiks. Ühes abikaasaga töötas H. Kann viimse ajani Miina Hermannil laulukoorides nende kooride asutamisest (1894. a.) saadik pidevalt kaasa, mille tagajärjel nad mineval aastal M. Hermannil lauluseltsi au liikmeks valiti. Samuti on „Vanemuise“ seltsil laulukoor neile virgaks lauluharrastuse-kohaks olnud, rääkimata pikema- või lühema-aegsest mitmes muus kooris kaasalaulmisest.

Tervest jubilaari laululisest tegevusest, mille algusajaks 1867. aastat tuleb arvata ja mis praegugi pole soikunud, ulatuvad läbi aina ideaalsed, suurel määrl sümpaatiat äratavad püüded: rõõm rahvuslikule edule kaasa aidata oma kui ka teiste laulutegevusega (laulupidudel, kontsertidel, E. Aleksandri kooli abikomiteedes, E. Kirjameeste Seltsis jne), püüd ühes kaaslastega teistelegi rahvastele hädad Eesti laulu kontserdireiside varal kättesaadavaks teha, sealjuures oma isiklikke huviseid mitte esiplaanile niitades. Oma soodu õhutas tolleaegne Eesti muusikaelu tõus, milles H. Kann igatahes mitte vähe kaistegev polnud, Eesti heliloojaid ning luuletajaid agaramalt koorilauluaineid soetama, nagu selle tunnistajaks võivad olla muuseum „Kalevala“ kontserdilaulud, milledest osa hiljemini kahes kogus välja anti (M. Vares'e kirjastusel).

Silmas pidades kõike seda, mis jubilar eriti r a püsiva lauluharrastuse kaudu Eestile sütitavat soetatud, on Eesti Vabariigi valitsus mullu otsustanud H. Kanni ühes abikaasaga käesoleva aasta 1. jaanuarist alates riikliku vanaduspauki osaliseks määrata.

Soovime, et meie hallpea lauluseenior veel kaua raugemata jõul võiks oma iluhellises andumuses teiste huvikaaslaste seas õhutava eeskujuna püsida.

Laste laulmisest.

Dr. D. Brovkin, Tartu Kõrgema Muusikakooli lauluõpetaja.

Enne, kui lastelaulmisest kõnelda, ütlen mõne sõna inimese häälest üldse, tema tekimisest ja hääleaparaadi arenemisest. Inimese hääl sünnib häälepaelte tasapinnal. Hääle andmisel sulgub häälepilu ja kopsudest väljatõugatud ning väljapääsu otsiv õhk sünnitab häälepaelte võnkumised, mis heli allika sünnitavad. Heli, läbistudes kajastumisõõnsused (resonaator) omandab teatava värvi — täämbri — täiuse ja ümaruse. Heli allikas — häälepaelad on kurgu õõnsuses, mis inimese juures silmaga nähtava nurga sünnitab ja kõrisõlmeks nimetatakse (pomum Adami). Kui laps ilmale tuleb, siis on tema elu esimeseks tundemärgiks kisa. Sünninud lapse kisa on terav ja läbilõikav, sest ta häälepaelad on õhukesed, lühikesed, häälepilu kui ka kajastumisõõnsused väiksed.

Aastatega muutub hääleaparaat ja hääl läheb meeldivamaks ja laiemaks. Inimese kõrisõlm areneb järgmises korras: kuni kolmanda eluaastani kasvab kõrisõlm poiste kui ka tüdrukute juures kiirelt. Kolmandast kuni kuuenda eluaastani läheb kõrisõlm kasv aeglasemaks. Kuuendast eluaastast kuni sugulise küpsuse saabumiseni ei ole poiste ega tütarlaste hääleaparaadis peaaegu mingisuguseid muutusi. Sugulise küpsuse saabumisel sünnivad mõlema soo kõrisõlmes olulised muudatused. Meie põhjamaa külmas kliimas saavad tütarlapsed enamjagu 13 aastaselt, poisid 14—15 aastaselt suguliselt küpseks. Hääleaparaat areneb nüüd, omandades teatava laadi, mis omane kummagi soole. Hääle aparaadi — kõrisõlme — arenemine on lähedas ühenduses inimese suguorganidega ja olulised muudatused selles langevad ühte sugulise küpsuse ajajärguga. Seda tõendab järgmine katse: kui poisikest enne sugulise küpsuseni jõudmist kastreerida, siis ei muutu tema kõrisõlm edaspidi mitte enam. Kastradi hääl jääb kõrgeks, peenikeseks ja eraldub lapsehälest ainult suurema jõu ja ümarusega. See tuleb sellest, et kastradi kõrisõlm tarviliselt ei arene, kuna kajastumisõõnsused: kopsud kurk ja ninakurk ning suuõõnsus normaalselt arenevad, sest et nende kasvamine mitte sugulise sfääriga ühenduses ei ole (eunukkide hääled). Kui meest kastreerida päale hääle murdmist, siis ei avalda kastreerimine mingisugust mõju

juba väljakujunenud kõrisõlme päale. Palava kliimaga lõunamaade elanikkude juures saabub suguline küpsus, kui ka muutused hääleaparaadis vähe varem ja mööduvad palju kiiremini ning väga tormiliselt rohke vere juurevoolu tõttu suguorganidele, mis väljendub taltsutamata kirgedes mõllus. Hääleaparaat muutub neil sel ajajärgul suguorganidega võrreldes palju vähem, areneb ruttu ja vähem tuntavalt. Põhjamaade elanikkudel möödub selle vastu sugulise küpsuse ajajärk rahulikult, kuna vere juurevool pääasjalikult hääleorganide juure sihitud on, mille tõttu sääl õige järsud muudatused sünnivad. Selle nähtusega püüavad mõned autorid seletada vahet, mis selgesti märgatav lõuna- ja põhjamaade elanikkude hääles. Lõunamaalaste hääled on haruldaset puhtad, jõurikkad ja ilusad. —

Poistel möödub häälemurdmise aeg suurema ägedusega, kui tütarlastel. Kuni häälemurdmiseni, kuni sugulise küpsuseni laulavad poisid ja tüdrukud ühesuguste häälega. Päale häälemurdmist läheb mehe hääl järsult jämedaks, alanedes peaaegu terve oktaavi võrra, omandades suure jõu ja ümaruse, naise hääl madaldub tähendatud ajajärgul ainult kahe tooni võrra, hääl kõveneb ja läheb ümmarguseks, kuna ta iseloomu pooldest lapse häälest vähe erineb.

Mehe kõrisõlmes sünnivad järgmised anatoomilised muutused: kõrisõlm suureneb igas suunas ligikaudu kahekordselt. Kilpluu nurk (pomum Adami) tungib tuntavalt ettepoole ja on nüüd ka silmaga näha, aga iseäranis kerge on ta käega katsudes ära tunda.

Häälepaelte pikkus, laius ja jämedus läheb pea kahekordseks. Muskulatuur, mis häälepaelte liikumist juhib, häälepilu avab ja sulub ning häälepaelu pingutab, kasvab intensiivselt. Laringoskoopias, s. t. kõri õõnsuse uurimisel peeglite abil (laringoskoop ja reflektor) väljendub haruldaset kiire kõrisõlme kasvamine vere juurevooluga; kurku kattev ilanahk on ühetasaset punane ning häälepaelad pais-tavad pikemad kui lapsel.

Tütarlastel kasvab kõri sel ajajärgul pääasjalikult loodsihis (vertikaals.), kuna ta aga teisis suunis vähe muutub. Selle tõttu sünnivad seespool kõrisõlme vähe märgatavad muudatused.

(Järgneb.)

Kontsertide ülevaade.

P. Ramul ja Juhan Aavik.

Tallinn.

13. sinfoonia kontsert Theodor Reiter'i juhatusel.

Theodor Reiter — Peterburi konservatooriumi õpilane — on käesoleval ajal Riia sinfoonia kontsertide juhatajaks ja säälse Läti rahvus-ooperi direktoriks ning päämuusikajuhiks

Härra Reiter'i kui dirishööri iseloomustab kõigepäält tema lai muusikaline silmaring helitöö ettekande juures: ta püüab ühe pilliguga haarata kogu helitööd ja, ühes sellega, kuulajale pakkuda ettekujutust sellest helitööst kui ühest tervikust. Tema ettekande juures ei ole pääasi mitte mõnesuguste üksikute momentide sooritamine, olgu see kui õnnestanud tahes, vaid just muusikalise põhimõtte korralikult loogiline läbiviimine läbi kogu helitöö. Selle tõttu resulteerib ühtlane ettekujutus helitöö üksikust jaost tervikuna ja isegi kogu helitööst, mis koosneb mitmest üksikust osast. Selles seisabki üks kõige tähtsamatest ja, ühes sellega, üks kõige raskematest juhataja ülesannetest. Nimelt see, muidu võrdlemisi haruldane joon tunduski selles, kuidas hra Reiter läbi viis kontserdi eeskava (Tshaikovski Pateetiline sinfoonia ning sinfooniline poem „Francesca da Rimini“). Sinfoonia ettekandel olid huvitavad üksikud momentid, mis juhataja ilmekalt ning tundmusega esile tõi (näit. sissejuhatus ning kõrvalteema I-se jaos, keskmine osa *Allegro con gracia's*, pääteema viimses jaos j. n. e.); kuid, ühes sellega, viidi läbi rütmiliselt ning väljapeetult stiili mõttes iga üksik sinfoonia jagu kui niisugune (eriti peab ses suhtes III. jagu märkima, mis sooritati algusest lõpuni täpselt rütmiliselt, kindlas tempos, järkjärgulise ühetasase kunstilise tõusuga ilma kunstliku paa-toseta); lõpuks tundus iga üksiku jao ettekandes niisugune esteetikaline suhtuvus, proportsionaalsus, et kuulaja sai ettekujutuse tervest helitööst, kui ühtlasest kunstiteosest.

Teise iseloomustava joonena esineb meie juhataja juures püüd ning oskus anda iga pillirühma kätte vastava partii sooritamine nii, et sellele ei kannata orkestri üldine tasakaal. Tänu sellele ei matnudki, algusest kuni lõpuni, ükski pillirühm mõnda teist rühma oma alla. Eriti tuleb siin tähelepanu sellele

pöörda, kuivõrd juhataja oskas vähendada vaskpuhkpillide harilikult domineerivat osa. Tänu sellele olid keelpillid, eriti esimesed viiulid, kogu eeskava kestel hästi kuulda. Siin tulevad tahtmata meele kuulsad Gewandhaus-kontserdid Leipzgis, kus vaskpuhkpillide kõla on vähendatud miinimumini.

Theodor Reiter,

Läti rahvus-ooperi direktor ja esimene muusikajuh.
Esines Tallinnas kahe kontserdiga.

Lõpuks ei saa nimetamata jätta ka seda kerget *pianissimo*'t, mis hra Reiter. kuulda-vale tõi oma ettekandes. Huvitav on tähelepanna, et just *pp* abil dirishöör saavutab isäralisi kontraste ettekande juures. Oieti on see esteetika säädus kontrastidest kui niisugune ammu tuntud, kuid harilikult jääb ta niiteldada kahe silma vahele. Need kontras-

tid viidi eriti huvitavalt läbi sinfoonilises poemis „Francesca da Rimini“.

Solistina esinev Läti viiulikunstnik J. Norit kandis ette suure eduga Beethoveni kontserdi. Kunstnik omab suurepärast tehnikat ning ettekanne kütkestab otse imestamisväärse puhtusega. Igatahes on meil tegemist andrikka ja paljutöötava noore jõuga.

13. sinfoonia kontserti tuleb küll lugeda kõige huvitavamaks käesoleval aastal korraldatud sinfoonia kontsertide seast. Oleks väga soovitatav kui sinfoonia kontsertide direktsoon ka tulevikus sagedamini paluks külalistena esinema juhatajaid teistest linnadest ja riikidest, et selteel laiema publiku seas suuremat huvitust sinfoonia kontsertide vastu äratada.

Rahvusmuusika õhtud.

Ühe kuu jooksul pandi Estoonia kontsertsaalis kolm rahvusmuusika õhtut toime. Esimene neist oli pühendatud Ungari, teine Läti, kolmas Tshehho-Slovaki muusikale.

Teatavasti säiluvad iseloomustavad jooned, mis omased teatava rahva rahvusmuusikale, puhtal kujul pääsajalikult just selle rahva vanaaegses muusikas. Nüüdisaja muusikas need rahvusmuusika iseloomustavad jooned tašanduvad ning hääbuvad; muusikalise teaduse tõttu hakkab rahvusmuusika igalpool enam-vähem rahvusvahelist iseloomu omandama. Kuid, teiselt poolt, just tänu sellele muusikalisele teadusele võimaldub rahvaviiside temaatiline läbitöötamine, nende mahutamine tusedamatesse vormidesse, orkestri lõpmatute värvide kasutamine nende kaunimaks esiletoomiseks jne. Sääljuures peab harmoonia vastama teatud heliredelile, mille põhjenevad antud rahvaviisid; peab olema läbiviidud vastav rütm ja, ühesõnaga — vorm, väljatöötamine ning instrumentatsioon peavad vastama antud rahva natsionaalmuusika üldisele vaimule. On olemas isegi päris teadusharu, mis teeb tegemist just kõigi maade rahvusmuusika põhijoonte uurimisega. See on niinimetatud muusikaline etnograafia. Eelpool nimetatud kolm rahvusmuusika õhtut pakuvad huvi just rahvaviiside muusikalise teaduse abil ümbertöötamise seisukohalt.

Oma iseloomu poolest on Ungari muusika elurõõmus, osalt isegi ekstsentriline. Ta on — mashööri ning minööri ühtesulamine. Ungari muusika pääteemana esineb armastus, mis asjaolu õngi annud põhjust seks, et Ungari rahvaviisid olid armastatud teemaks

lugematu arvu ümbertöötamisel, mitte ainult Ungari, vaid ülepää mitmesuguste maade heliloojate juures. Ajalooliselt küljelt avaldas omal ajal mõju Ungari muusika pääle vana-greeka ja osalt araabia muusika. Ungari muusika on sugulane Tshehhi ning mustlaste muusikale; nende muusika seisab hoopis lähedamal loodusele, võrreldes paljude teiste Euroopa rahvaste omaga.

Nimetatud õhtul käis muusikaliste ettekannete eel prof. Kettuse sissejuhatav kõne: „Ungar enne sõda ja nüüd.“ Kõneleja pakus lühikese ülevaate Ungari rahva ajaloost, ning peatus siis pääsajalikult Ungari praeguse seisukorra juures pääle sõda. Muuseas kriiputas kõneleja väga alla seda asjaolu, et Triani rahulepingu põhjal kõigest üks kolmandik ungarlasi kuulub vaba Ungari hulka, kuna kaks kolmandikku ungarlastest sattusid mitmesuguste teiste rahvaste ikke alla. Kõneleja avaldas lootust, et ajajooksul Euroopa riigid õigluse mõttes nimetatud rahulepingu ümber muudavad.

Muusikalistest paladest väärrib suurimat tähelepanu praeguseaja Ungari helilooja Dohnányi kvintett. See teos on huvitav nimelt rahvaviiside ümbertöötamise mõttes nüüdisaja muusikateaduse abil, millest eelpool juttu oli. Teemad on siin üldiselt kõlaskad; teematiliselt küljelt pole kvintett mitte ülekoormatud, mille tõttu ei lähe kaotsi muusikaliste päämotiivide selgus. Samas mõttes on huvitavad Hubay variatsioonid viiulile, mis stiilikalt sooritas Zoltán v. Vásárhelyi. Nimetatud variatsioonid on isendast õige keerulised ning siin võib suurel määral tähelepanu just nimelt rahvaviiside ümbertöötamist. Prof. Laky Schuster sooritas hiilgavalt rea Weiner'i, Dohnányi ja Liszt'i klaveripalasis. Neist on Weiner'i Humoresk ning Dohnányi' Rhapsodia huvitavad kui kompositsioonid, mis kirjutatud rahvaviisidele modernismi vaimus. Lõpuks kandis kahekordne meeskvarsett mõned Ungari rahvalaulud ette. Lähen üle Läti rahvusmuusika-õhtu kirjeldusele.

Juba vanal hallil ajal elasid Läänemere maadel kaks väikest rahvast üksteise naabrusel: eestlased ja lätlased. Võiks arvata, et nende muusika peaks täiesti ühesugune olema. Kuid asi pole sugugi nii. Eestlased on Soome tõugu rahvas, s. t. nad on oma loomu poolest põhjamaalased. Ühes sellega on ka nende muusika oma iseloomu poolest põhjamaa

muusika — ta on eeleegiline. Lätlased aga on Leedu tõugu rahvaste sarnased; nad on ennemini lõunamaa rahvas; nende muusika on oma iseloomu poolest lüüriline.

Läti rahvusmuusika õhtul (32. Rahvakontsert) ettekantud teostest on küll kõige huvitavam Viitol'i sinfoonia poeem „Spriditis“. See helitöö väärrib tähelepanu jällegi nimelt muusikalise teaduse abil rahva viiside ümbertöötamise seisukohalt. Peab tähendama, et mainitud helitöö on just rikas ümbertöötamiste poolest ravalikus vaimus, millele autor — silmapaistev nüüdisaja teoreetik — on kinkinud erilist tähelepanu. Selles vaimus on ka kirjutatud sama autori „Andante elegiaque“ ning „Scherzo“. Teised heliloojad on nähtavasti Viitol'i kooli järelkäijad. Huvitavad on Jurjan'i kaks rahva tantsu, mis kirjutatud puht rahvamotiividele, põhjalikult läbitöötatud ning stiilikalt instrumenteeritud. Selle heliloojate liigi hulka kuuluvad ka Medin („Suit“) ning Abel („Reverie“). Veidi erineb aga neist Darsin („Valse mélancolique“). Solistina esines jällegi viulikunstnik A. Norit, kes sooritas Viitol'i rapsoodia Läti viisidest. Lisapaladena mängis noor kunstnik mõned Kreisleri poolt ümbertöötatud helitööd. Pääle selle olid veel eeskavas Weber'i avamäng „Obéron“ ning Liszt'i sinfoonia poeem „Eelmängud“. Need kaks pala olid üleaurused, kuna nad segasid eeskava üldist rahvuslikku iseloomu, ning päälegi venitasid õhtu liiga pikaks. Kontserti juhatas Läti dirishöör Theodor Reiter, kelle silmapaistvaid omadusi me juba mainisime 13. sinfoonia kontserdi kirjelduses. — Nüüd siis mõni sõna Tshehho-Slovaki rahvusmuusika õhtust.

Käesoleva aasta märtsi kuul korraldati Tshehho-Slovakkias suurejoonelisi muusikalisi pidustusi Tshehhi rahvusliku helilooja Bedrich Smetana 100-aastase sünnipäeva puhul. Muuseas püstitas korraldava komitee, mis moodustatud Tshehho-Slovakkia vabariigi presidendi eesistumisel, Smetanale Pragas ausamba. Ühenduses nende sündmustega korraldas kohalik Tshehho-Slovaki saatkond kontserdi oma rahva muusika teostest. (15. sinfoonia kontsert, R. Kull'i juhatusel).

Ajaloolises suhtes Smetana mängis peaaegu samasugust osa, nagu Glinka Venemaal. Selles mõttes on neil palju ühist: mõlemad olid rahvuslise ooperi loojad ning rahvusliku muusikalise liikumise juhid oma rahva keskel.

Eelpool tähendasime, et Ungari muusika on osalt sugulane Tshehhi muusikale. Ja tõepoolest. Niihästi ühe kui teise rahva muusika on üldiselt elurõõmus ning rahvusmuusika teemana esineb mõlematel armastus. Kuid see elurõõmsus ja armastus nende muusikas ei avaldu ega tundu mitte ühesuguselt. Ungarlaste juures läheb elurõõmsus ekstsentrilikkuseni; selletõttu on nende meloodiad vähem tasakaalus ja neis on vähem korralikkust sümmeetria mõttes. Tshehho-slovakkide juures ei ulata aga elurõõmsus mitte ekstsentrilikkuseni; ta läheneb siin enam-vähem rahulikumale romantismile, teatava kalduvusega idüllile poole. Vastavalt sellele on nende juures meloodiad rahulikumad ning on nad sümmeetrilisematesse vormidesse mahutatud.

Enne muusikalisi ettekandeid esines mainitud õhtul sissejuhatava kõnega härra Topman, kes pakkus lühidates joontes ajaloolise ülevaate tshehho-slovakkide üldisest muusikalisest arenemisest ja ära märkis nende muusika iseloomustavad jooned.

Muusikalistest teostest kanti ette Smetana avamäng oop. „Müüdud mõrja“, sama autori sinfoonia poeem „Moldau“ ning Z. Fibich'i II. sinfoonia. Sooritatud paladest pakub suurimat huvi rahvusmuusika mõttes sinfoonia poeem „Moldau“. See helitöö on kirjutatud puht rahvusviiside põhjal ja on vastavas vaimus läbitöötatud; ühes sellega kannab ta nimelt idüllist, pastoraalset iseloomu vastavalt komponisti hingele ning rahvale, kelle keskel ta võrsunud. Fibich'i sinfoonia on eriti rikas instrumentatsiooni poolest. Neljast jaost pakub suurimat huvi kolmas jagu — oma läbitöötamise poolest ja neljas — tõusu poolest. Solistina esines härra Bööcke, kes, nagu alati eduga sooritas Dvoraki kõige raskema violon-cello kontserdi.

Lõpuks loen tarvilikuks tähendada, et sarnased rahvuslise iseloomuga muusika-õhtud pakuvad üldse äärmiselt suurt huvi. Siin tutvuneme näitlikult ühe või teise rahva rahvusmuusika iseloomustavate joontega ja nende elamuste ning meeleoludega, milledega elab üks või teine rahvas. Veel enam — rahvuslised muusika-õhtud aitavad kaasa mitmesuguste rahvaste hingeelu vastastikkusele äratundmisele ja, ühes sellega nende lähenemisele. Seepärast oleks ka tulevikus väga soovitatav korraldada sarnaseid mitmesuguste rahvaste rahvusliku-muusikalise loomingu õhtuid.

Raimund Kull'i auõhtu.

Kohalikus muusikaelus on härra Kull kui sinfoonia- ning rahvakontsertide organiseerija ning populariseerija kahtlemata etendanud silmapaistva osa. Igaüks teab kui raske on iga algus, eriti veel orkester-muusika elus, kus tegemist tuleb teha suurearvulise muusikajõudude koosseisuga. Moodustada täielik sinfoonia orkester võrdlemisi väikeses linnas, nagu seda on Tallinn ning tõsta teda tarvilikule kõrgusele, ei ole sugugi kerge asi. Tõsi küll, osalt aitas kaasa asjaolu, et Tallinnasse koondus poliitiliste olukordade tõttu, palju häid orkestrijõudusid. Kuid sellepääle vaatamata teeb au hra Kull'ile et ta tänu oma initsiatiivile ja energiale oskas kõiki neid laialipillatud jõudusid koondada üheks tusedaks tervikuks, mida, võib olla, võivad kadestada paljud naabruses olevatest suurematest linnadest. Ühes sellega andis Raimund Kull sinfoonia- ning rahvakontsertidele kavakindlama — perioodilise karakteri.

Oma auõhtu jaoks oli hra Kull kokkusäädanud täitsa uue ning omapärase eeskava: Liszt'i „Faust-sinfoonia“ ning II vaatus Wagner'i ooperist „Tannhäuser“. Nimetatud sinfoonia on õigupoolest tänamatu helitöö ettekande mõttes — oma monotoonsuse ja pikkuse pärast. Selletõttu on siin juhatajal üldse raske anda niisugust interpretatsiooni ja niisugust tõusu, mis võiksid kuulajat huvitada. Eeskava keskpunktina esineb muidugi II. vaatus oop. „Tannhäuser“ („Lauljate võitlus Wartburgis“). Võiks põhimõtteliktult vaielda, kas on üldse lubatav ette kanda Wagneri ooperisid ehk nende üksikuid jagusid näitelava asemel kontsertpoodiumil. Igatahes oli härra Kull'il käesoleval juhtumisel nähtavasti soov tutvustada kohalikkude publikut täitsa uue eeskavaga, sedaenam et meil esialgul veel pole võimalus kuulda ja näha Wagner'i ooperisid näitelaval. Sellest seisukohast väljamineks on hra Kull'il, võib olla, osalt õiguski. Säärase suurejoonelise ja keerulise helitöö ettekandeks kontsertpoodiumil oli juhataja teinud kõik, mis lubasid kohalikud olud. Solistidena esinesid Elsbeth Koll, Bernhard Hansen, Karl Jörn, Aleksander Arder, Karl Ots j, t.

Publik samuti kui orkestergi esinesid austatava dirishööri ees teenitud ja tarviliku tähelepanuga: annetused, tervitused — fanfaaride näol orkestrilt ning tormilise käteplaksumise näol publikult.

Tartu.

Aleksander Arder'i kontsert.

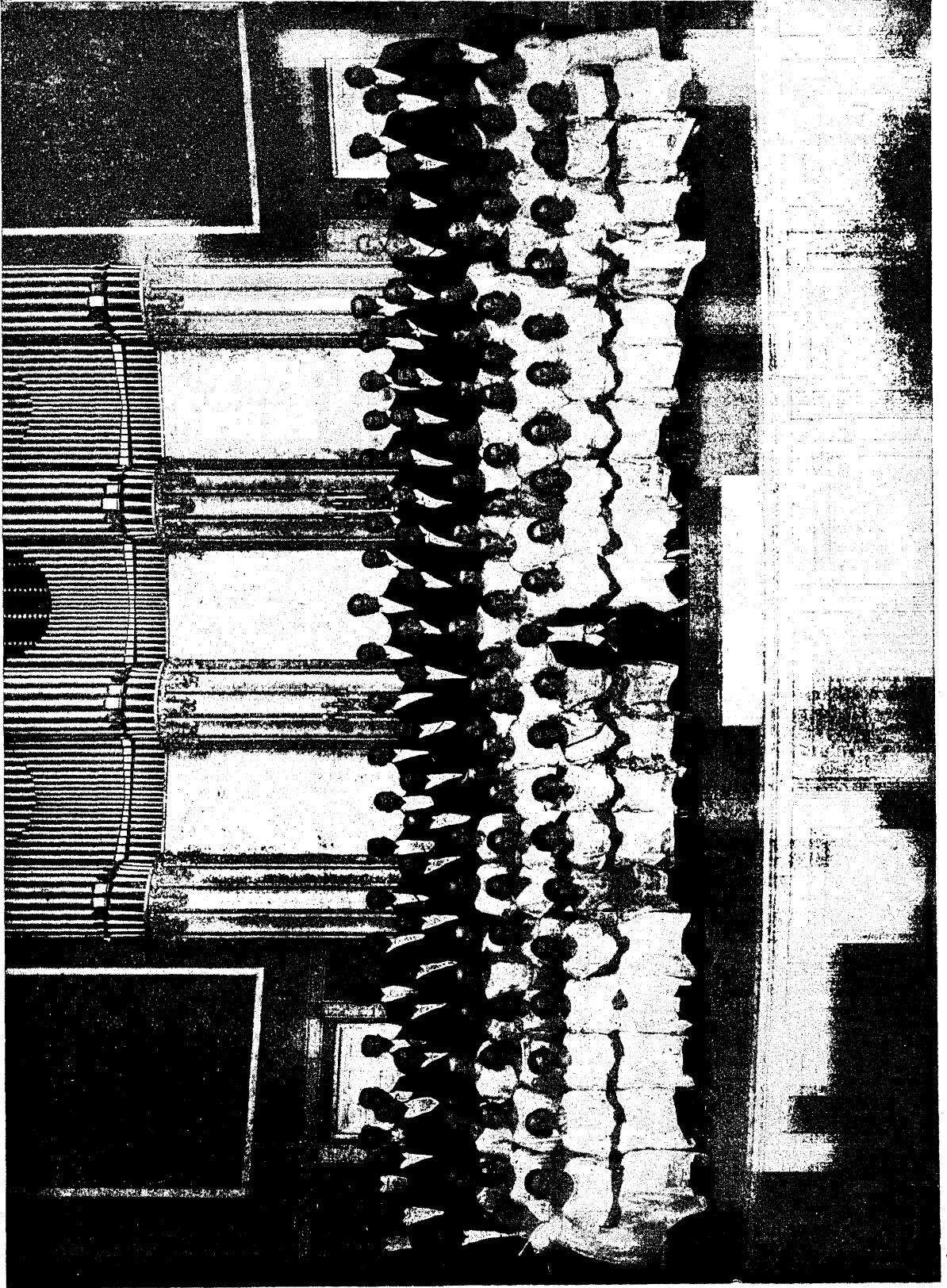
2. aprillil Vanemuises toimepandud Aleksander Arder'i kontsert möödus kõigiti edu tähe all, mida tõendas rohke kuulajate kogu ja tunderikas elevus, mis kogu kontserdi aeg publikumi pingul hoidis ning igat ettekantavat pala huviga jälgima sundis. Arderil on tõesti rikkalik häälematerjaal, mis Itaalias, iseäranis aga Rootsis põhjaliku ja hää kooli on saanud. Ta hää heljub kergelt, kuid kandvalt, ja on küllalt võimas selleks, et täita oma metallise kõlaga igasuguse suurusega ruumi. Selles mõttes võiks koguni soovitada paiguti natuke rohkem kõlalist kokkuhoidmist, mis ettekande peenendavalt detailirikkamaks teeks.

Mis aga Arderi laulu meeldivaks teeb, on hää maitse ja otsekoheselt tunduv sügav muusikaline tõlgitsemine. Suure dramaatilise väljenduse juures jääb see ikkagi muusikalistesse piiridesse ja seda piiri õigel kohal tunda, see ongi tõsise kunstniku tunnusmärk.

Estoonia ooper võib oma premierbarytoni pääle küllalt uhke olla.

Eeskavas olid Leoncavallo, Verdi, Rubinsteini ja Tshaikovski ooperi aariad, Rootsi helilooja Sjögren'i lihtne, kuid südamluk romans „Unistuses oled sa mu ligi“ ja Törnpu ning Kapp'i soololaalud. Törnpu „Tasa, tasa, tuulekene“ ei prätendeerigi mingi keerulise ega sügava muusika pääle, vaid väljendab lihtsate abinõudega seda otsekohest tundeavaldust, millest laulu tekst räägib ja sarnasena on ta publikumile ikka rohkem ja rohkem meeldima hakkanud, iseäranis veel vastava südamliku tõlgitsemise juures.

Kapp'i „Metsateel“ on juba populaarseks, meeldivaks kontserdi numbriks saanud, ja on seda oma otsekohe hingelikkusega ka täiesti ärateeninud. Tema „Kaugelt kumab“, (uute romansside seeriast, mis hiljuti trükist ilmus) on huvitav soololaal ja mõjub oma komplitseeritud muusikaga, mis aga mitte otsituna ei tundu, vaid vabalt voolab. Siin on algupärase sekundi käigud bassis, mis tingivad ka omapärase koloriidiga harmoonia ja sügav-tõsine meloodia soolohääles.

Tartu Üliõpilaskonna muusika sektsiooni segakoor esines hiljuti Eesti vokaal-heliltööde kontserdiga Riia natsionaal-ooperimajas.

Üliõpilaste segakoori kontsert-külaskäik Riiga.

Oskar Mänd.

Lisaks muudele vastastikustele külaskäikudele Eesti ja Läti üliõpilaspere vahel korraldas Eesti üliõpilaste segakoor 10.—14. aprillini kontsert-külaskäigu Riiga, mis kujunes sõbralikuks vastuvõtmiseks Läti üliõpilaste poolt ja mille kaudu Eesti muusika tutvustamine naaberrihma juures jälle sammu edasi on jõudnud. Muusikaajakirja lugejaid huvitab ehk külaskäigu peapunkt — kontsert rohkem kui terve külaskäik ise, kuid ajalehemehena kooriga kaasa sõites puutus silma ja sai kuulda mõndagi, mis loodetavasti ka „Muusikaleht“ lugejaid huvitada võiks.

Üliõpilaste segakoor on kodumaal juba mitu ringreisi teinud. Ta on kontserte annud Pärnus, Viljandis, Paides ja kõige viimati läinud aasta sügisel ka Tallinnas. Igal pool oli kooril suur edu nii muusikaliselt kui ka muust küljest, sest laulusõpru kogus igal pool saal täis. Tallinnas esinemise puhul ei saanud tuntud muusika arvustaja prof. A. Lemba koori kohta oma kiitvat sõna ütlemata jätta.

Sõidul Riiga võis tutvuneda ühe väikese kuid siiski ka küllalt tähtsa asjaoluga, mis üliõpilaskoori aidanud tõsta tema kõrgele võimis-tasapinnale, s. o. distsipliin, mitte üksi laulus vaid ka terves koori siseses elus. Koori juhataja hra J. Aaviku soov ja käske täidetakse täpselt. Ja koorijuhil soovid reisiril olid: lauljad püüdku enne kontserti end võimalikult igasugusest väsitamisest hoida. Laulmine oli täiesti keelatud, ka suurem kõnelaminegi. Sellepärast valitses siis ka pikal sõidul Tartust Riiga koori eravagunites täieline vaikus.

Segarongide sõiduplaan on nii õnnetult kokku seatud, et Valgas enne Riia poole edasipääsemist tervelt 6 tundi oodata tuleb. Koori liikmed, oma lugupidatud juhi soovide südames kandes ei usalda rongilt lahkuda, et Valgaga tutvuneda. Minnakse jaanast linna ainult niipaljuks, et „Säde“ seltsi einelauas ühiselt lõunat süüa. Valgas ka mitte midagi õieti näha ei ole. Liikuminegi tänavail on seal märksa elutum, kui teistes meie maakonna-linnades. Ja seda väga arusaadavatel põhjustel: Valk on ajaloo keerdkäigus piirilinnaks saanud, kus üks pool linnast ühele ja teine pool teisele vabariigile allub. Selle tagajärjel on ka elu sääl soiku jäänud. Piiri läheduses liikudes näeb palju laudadega kinnilõõdud äriruume, mis tunnistust annavad ärielu kiratsemisest. Eesti-Läti piiri ennast märkab võõras vaevalt. Seda näitavad vähe märgatavad piiripostid, mis väga kergesti võõrast maailma pinnale lasevad sammuda, ilma et viisumita üleminejal enesel sellest aimugi oleks. Läti Valka oli koorile Läti üliõpilaste segakoori ja edustuse ühine saatkond vastu tulnud, mis tõenduseks sellest tähelepanust, millega meie üliõpilaste koori külaskäiku jälgiti.

Sõit Valgast Riiga pakub loodusesõbrale mõndagi huvitavat. Eriti tähelepanemisväärne on n. n. „Lilivimaa Shveits“, kus raudtee rongist vaadates tõesti suurepäralised maastikud avanevad. Sügavad orud, nende põhjas looklevad jõed ja sinendavad järved ning lehtpuu- ja segametsad — see meelitas. Ja nii mõnegi südames lööb pesitsema soov: kui siia kord rändama pääseks! Kuid neid orgusid ja jõgesid ei kiida sugugi need, kes Landeswehri sõjast osa võtnud — rongis tuletatakse meele sõjapäevi, kus nii mõnegi eestlase elu kustus just neist orgudest läbi ja jõgedest üle minekul.

Ka mõneski teises suhtes tuletab Riia raudtee äär nii ilma- kui vabadussõja päivi meele. Siin ja seal mahapõlenud jaamahooned, mille aset alles ajutised ehitused täidavad; alevikkudes ja külates taeva poole mustendavad mahapõlenud majade korstnad; granaatide aukusid ei ole veel igalpool siledaks suudetud teha. Kuid ei lähe silmast mööda ka Eesti-Läti ühise vabadusvõitluse otsekohesed tagajärjed: laiaulandel endistel mõisaväljadel on kerkimas asunikkude kodud. Neid oli väga palju valmis olekus näha, veel rohkem aga pooleli.

Riiga jõuame õhtul kella 9. ümber. Ajalehtede teadete kaudu on meie kohalejõudmise aeg teatavaks saanud ja nii on suur Riia jaama esine ahvast tuulgi täis kogunud, eesotsas Eesti saadik Riias hra Seljamaa, Läti üliõpilaste segakoori liikmed, üliõpilaste edustuse liikmed j. t. Vagunist väljatulekul mängib sõjaväe orkester tervitus-marssi. Lehvivad tervituseks rätikud, surutakse kätt. Tervitussõnu ütlevad lühidalt üliõpilaskonna edustuse esitaja ja saadik hra Seljamaa, millele Eesti ja Läti hünnid järgnevad.

Poole tunni jooksul antakse koori liikmetele nende korterite adressid teada ja siis tõtatakse puhkama. Külalised paigutatakse peajasalikult võõrastemajadesse, kuna vähem osa perekondades vastuvõtmist leiab.

Peale täieliku väljapuhkamist asutakse järgmisel hommikul linna vaatamisele. Akadeemilistel külalistel tuleb kõige pealt ülikooliga tutvuneda. Külaliste tulekuks on ülikooli peahoonele Läti punane-valgepunase lipu kõrvale Eesti sinine-must-valge üles tõmmatud. Suures ülikooli hoones ei jäänud midagi näitamata ega vaatamata. Alatakse ülikooli aktuse saaliga (aula), kus tähelepanu väärib Läti vabadussõjas langenud üliõpilaste mälestustahvel 18 nimega, misugune mälestustahvel Eesti ülikooli aula seinal kahjuks alles puudub. Ei jäta läbi käimata ka keldrikorde, kus tutvunetakse ülikooli oma elektriliseks jaama, mis suurele ülikoolihoonele valgustust annab.

Kuskil auditooriumi ees ootavad õigusteaduse üliõpilased eksamille pääsemise korda. Meie preiid ei jätta murelikkudele eksamille minejatele julgustussõnu ütlemata. Kella 2. päeval oli peaproov määratud, mis pärast peale ülikooli vaatamist puhkama rutatakse.

Kontsert 11. aprilli õhtul natsionaal-ooperis kujunes vaimustavaks vastuvõtmiseks Läti seltskonna poolt. Koori austas oma ilumiseega kontserdile Läti president Tschakste. Ühes presidendiga oli ilmunud palju valitsusliikmeid, välisriikide esitajaid, ülikooli õpetajaid j. t. Suures kolmekordsete rõdudega ooperi-saalis ei olnud ühtegi vaba kohta näha. Näitelava kohta olid Eesti ja Läti rahvuslised lipud üles riputatud. Koori ilumine lavale võetakse elava käteplaginaga vastu, mis veel elavamaks muutub koori juhataja hra J. Aaviku ilumisel juhataja kohale. Sajakahekümne-liikmeline lauljatekogu jätab kena mulje. Kontserdi eeskava täitmist alustatakse Läti hünniga, millele aga publikumi nõudel kohe ka Eesti hünnu peab järgnema. Kõik ettekanded võetakse suurte kiiduavaldustega vastu, mis koguni tormiiliks muutuvad Miina Hermannini „Tuliaku“ R. Tohiase „Varas“ ja J. Aaviku „Laulu võim“ ettekandmisel. Esimese osa lõpul tulevad tervitused ja looberi pärijad rahvusvärviliste lintidega üliõpilaste se-

gakoorigilt ning üliõpilaskonna edustuselt, konservatooriumilt lilled; peale selle veel hulk lille. Pärjate üleandjad ütlevad lühidalt tervitussõnu. Publikumi kiiduavaldused pärjate üleandmisel ei taha lõppeda. Kontserdi teises osas tuleb kooril tungivate nõudmistega peale mitu lisapala anda, kus muu seas Läti keeles ette kantakse laul „Jumalaga, mu Liivimaa“, mis aga koori lisapalade nõudmisest ei päästa. Lõpp saadakse kontserdile alles siis teha, kui Eesti ja Läti hümneid teist korda ette kantud. Ka noortel solistidel prl. Leberecht'il ja hra Orikul oli suur edu ning ei pääsenud nemadki lisapalade andmisest.

Peale kontserdi minnakse Läti üliõpilaste sotsiaalkorri poolt korraldatud banketile ohvitseride klubi ruumidesse, kus lauad rikkalikult kaetud. Siin avaldus teistkordselt sõbralik vastuvõtt. Tervitusi ütlesid Läti üliõpilaste nõukogu (edustuse) esimees, haridusminister Strauberg, konservatooriumi rektor professor Vihtol, ülikooli prorektor prof. Plahkis, Eesti saadik Riias hra Seljamaa ja veel teised. Eestlaste poolt vastasid edustuse esitaja üliõp. Kangur, koori juhataja hra J. Aavik, koori nimel üliõp. R. Õvel ja prl. V. Huik.

Pidusõõgile järgneva tantsu kestel, mille keerus varakevadehommikuni koos viibiti ja millele ühiste rahvaniingudega lõpp tehti, sõlmiti vist nii mõnigi sõprusside, mis vast niipea ei katke.

Läti lauluga tutvustas meid Läti üliõpilaste segakoor sögilauas kui ka pärast seda. Laul ei vaikinud kogu koosviibimise ajal.

Laupäev ja pühapäev on linna vaatamiseks määratud. Tutvunetakse linnaga, vaadatakse Düüna jõge, kus parajasti peale jääminekut, mis sillad ära viis, kõrge vees seis on, käikse läbi muuseumid ja tutvunetakse veel mitme teise asutusega. Laupäeva õhtul viibiti ooperis „Nahra“ etendusel, kuna pühapäeva õhtu järele rahvus- ja kunstiteatris mööda saadeti. Neil kahel päeval tutvunesime lähemalt meid sõbralikult vastuvõtivate Läti komiltoonidega ja jõudsimme äratundmisele, et oleme sõitnud külla parematele sõpradele, kelle keskel veel kaua tahaks viibida. Sõbralik vastuvõtmine Läti üliõpilaste poolt ei avaldunud üksi mitte selles, et meie ülespidamise eest kolme päeva jooksul kõige paremini hoolitseti, et meile maksuta teatri etendustele pääsemine võimaldati, mis vastuvõtjatele kõiksugu ainelisi kulusid sininitas. Sõbralik vahekord avaldus kokkupuutumisel iga üksikuga. Kogu külasviibimise ajal oli tunne, et viibid sõprade juures.

Ja sõbralik vahekord Eesti ja Läti üliõpilaste vahel, mis selle külaskäiguga jälle tugevamaks saanud ja mile arendamise teel edasi peame jõudma, avaldus ka lahkumisel Riia jaamas esmaspäeva hommikul. Vastastikuste „elagu“ hüüete ja rahvalaulude helidel hakkas rong Riias liikuma. „Elagu Latvija ja Latvija üliõpilased“ tahaks siingi veel hüüda Läti sõpradele.

Tähtsamate Riia lehtede arvustused

„Jaunakas Zinas“, 12. IV. 24.

Tartu üliõpilaste koori kontsert Natsionaal-ooperis.

Kui nägin eile näitelavale Eesti elurõõmust noorsugu koguvat, tuli mul meele mineva suve laulupeo grandioosne pilt Tallinnas. Kõrge ja lai kõlakoda, rahva vabaduse ja igatsuste ühendav sümbol, mahutas endasse enam kui kümmetuhat lauljat. Lühikese aja jooksul kasvas see kõlavaks lauljate mäeks, lipuga kaetud ja varjatud, üle terve

ümbruse. Ning suur oli see hetk, kui see mägi hakkas oma mühavaid sõnu, laulvat mäejuhtlust pidama. — Meie sõbrad ja naabrid külastavad juba teine kord Läti metropolis. Juba teine kord tuleb lauluga ehitud Eesti noorsugu ja tunnistas oma sooja püüet ja truudust oma rahva juhtivatele ideaalidele. Sel korral nägime eneste keskel Eesti akadeemilist noorsugu — Tartu ülikooli koori, tema muusikalise juhi Juhan Aavikuga eesotsas.

Ooperis pühapäevlik vaade. Üle näitelava, mõlemil pool, vaatavad sõbralikult Eesti ja Läti lipud. Nende alla asuvad tõsiselt siia sõitnud külalised, tulevased Eesti vaimlised juhid. Pilku kuulajate hulka heites, näeme sääl riigi presidenti, ministrite presidenti, ministreid, palju diplomaatilise korpuse esitajaid. Rohkel arvul on ilmunud ka teadlased ja meie kunsti intelligents. Enne kontserti laulab koor pühalikult Läti ja Eesti riigi hümneid. Edasi, ettekantavate laulude nimekirjaga tutvunedes, leiame viimases aimult Eesti heliloojate nimed. Suurem osa neist on meile juba tuttavad endiseist kontsertidest. Eeskava esimeses osas oli esimesena sõna antud Miina Hermannile. Mõlemad tema rahvalaulud on kõlavad, meeldivad, lihtsad, muusikaliselt gratsioosid. Mõttekurbuse laule heilub Läte laulukeses. Lihtsad on ka mõlemad Lüdigi laulud; neis on juba rohkem rahvuslist koloriiti. Tõsise painduva tehnikaga on kirjutatud Rudolf Tobiase „Varas“. Julgesti on ta ka paljudel Läti kuulajatel südame ära „varastanud“. Kui oleks ka meie koorijuhtidel! Sama autori „Õõtsuv meri“ on pretensioosim väljenduses ning nõuab koorilt suurt tähelepanu. Kokkuvõttes — õnnestas see osa Eesti noortel lauljatel väga hästi. Kooril on distsipliin ja arusaamine. Meeldiv stiililine ja tarviline tagasihoidlikkus. See Juhan Aaviku teenus. Intelligentne koorijuht hoolitseb kõigiti selle eest, et iga helitöö nii välja töötataks, nagu seda nõuab selle vaim ja muusikaline ehitus. Autori soovid, autori kavatsused ning aimult koorijuhi — häälestaja. Niisugune autorile vastutulemine on ka ainuke tõsine kriteerium, mida ükski koorijuht ei tohiks unustada. Juba selle osa lõpul saavad külalised offitsiaalse tervituse ja kiidu osaliseks. Läti ülikooli õpilaste nõukogu esitaja tervitab soojade sõnadega Eesti noorsugu ja annetat kauni loorberipärja. Südamlikkusest hõõguvate sõnade ja lilledega on tulnud ka ülikooli koori esitaja ja Läti konservatooriumi kasvandikkude nõukogu. Külalised vastavad tervitustele „Nu, ardievu, Vidzemite'ga“. Täheendusrikkalt ja veenduvalt kostavad „lauldes, mängides, vaenulasi võidetakse, lauldes, mängides, nad vaenuväljalt koju tulevad.“

Eeskava teises osas oli esitatud, väljaarvates Kapp, Eesti heliloojate noorem generatsioon. Saar, Aavik, Kreek, ka vanem Kapp, kultiveerivad kindlasti ja tähelepanudava eduga nii rahvalauludes kui originaaltõis, rahvuslist stiili. Tõsised pärlid on mõlemad Saare ümbertöötatud rahvalaulud. Häa maitse, puhas tehnika ja stiili elegants — need Saare kandavad artistilised omadused. Selle helilooja tööd vääriks laiemat tähelepanu ka meie maal. Alati värsked ja leidlik on ka Kreek. Tema ümbertöötatud Soome ringtantsu laulus on märgatav osav käsi ja julge muusikaline instinkt. Mõttelennus lai ja tänuväärne töö on Aaviku „Lauluvõim“. Samuti näeme tõsist musikaalset eroditsiooni ja maitset sama motiivi teistkordses ümbertöötamises. Aaviku kõrval osutab tõsist faktuuri Kapi aransheeritud rahvalaul „Üles“, kuhu ka lühike soololaul sisse põimitud. Ka

selles osas pälvib koori töö tõsist tunnustust, kuigi kohati hääldes ei väljendunud heledamad nüansid. Ent see on arusaadav. Reisiraskused on kooridel alati seotud ka intonatsiooniga ja teiste raskustega. Kontserdi eeskava rikastasid veel kaks solisti — pianist Leberecht ja laulja bariton Ennulo. Mõlemad noored muusikerid pakuvad väljavaateid. Muusikalised anded on õige suured ja sellepärast, kuigi paralleelselt teiste distsipliinidega, arendatavad. Eesti küllalaste tuleb nende huvitava kontserdi eest öelda südamlikum aitäh. Mõlema rahva laulukeel on saanud meile jälle lähemaks, armsamaks. Tõstame, kaunistame seda ka edaspidi. Tugev on meie „kahehääline kontrapunkt“. Pea laulame julgesti enamhääleliselt! — Lisapalad ja kiiduavaldus, kiiduavaldus ja jälle lisapalad, veel kord riikide hümnuste helides kajastus Läti-Eesti laulev sõprus. Elagu! Lai dzivo!

Janis Sahlit.

„Latvijas Vestnesis“, 12. IV. 24.

Eesti üliõpilaste segakoori kontsert.

Eesti koorid on juba mitu korda meil külas käinud; eile löi Eesti akadeemilise noorsoo laulev pere Natsionaalooperis esimesi sidemeid sõbraliku naaberrahvaga. Üle riigi ja etnograafiliste piiride, äraripumatult, majandusliste, poliitiliste j. t. arusaamatuste kiuste, käib kunst käsikäes, ühendades loomulikult, lähendades kultuurilisi, vaimlisi huvisid, mis kõigil ühesugused, mille arenemise suhtes omavaheline väärtuste vahetamine on üks ergutavamatest faktoritest.

Eesti üliõpilaste koor oli võtnud kaasa laule mitmesugustelt oma rahva autoritelt. Kontserdi esimeses osas oli esitatud peamiselt vana põli — Miina Hermann, Al. Läte, Tobias ja Lüdigi. Väljaarvatud Tobias, ei erine ükski mainitud autoritest, nagu meiegi muusika esimesed tegelased, millegiga individuaalselt, isikuliselt, kadudes mineva aastasaja viimase kümne aasta Saksa väiksesse järelromantismi mõjusse. See oli nii Eesti, kui Läti kunsti ühine saatuse tema esimeses arenemisjärgus, mis tuli üle elada, ära võita, et saabuda uue kunstini, mille iseloomulik tunnus on tagasipöörd rahva vaimuvara allikaile, selle õige arusaamine ja teadlik kasutamine. Eesti ja Läti muusika võrdlemine annab konkreetseid, märgatavaid näpunäiteid, näitusi, kui selgelt ja reljefselt üks laul teisest otse oma mitmekesise meloodilise sisu, omapäraste rõhutusemomentidega erineb. Tobias on enam universaalvaim, laiem, kindlam, ka omapärasem ja mõtteküllasem. Üks Eesti muusika suurimaist meistritest. Mõlemad Tobiasi laulud: „Varas“ ja „Õetsuv meri“, kuigi ei väljenda ega näita tervet tema olevust, siiski sädeleb esimene oma groteski iseloomu, teine laiem paatosega.

Eesti noored ja kõige nooremad loovad muusikerid — Kapp, Mart Saar, Juhan Aavik, Cyrillus Kreek ja Simm, kelle töödele kontserdi teine osa oli pühendatud, lähevad kõik igauks oma iseseisvat, omapärast teed. Üks siiski soendab; ergutab fantaasiat neil kõigil — rahvalaul. Kapp'i „Üles“, kuigi ebasoodus koorile hääle juhtimises, omab erinevat ülesehitust, konstruktsiooni. Mart Saar, üks Eesti kõige omapärasemaist autoritest, on eriti rahvalaulule leidnud kauni ja rikkaliku moodustusvormi ja abinõud. Nagu Melngailil, nii tugeneb ka tema hääle viimine diatonismil, kuigi lõpulikkude konsekventsi Saare juures me ses suunas ei leia; hääled kõrgemal määral iseseisvad, igauks erilise meloodilise tähendusega.

Mõlemad laulud: „Vihmakõne, vellekõne“, „Seitse sammeldanud sängi“ on ühed iseloomulikumaist.

Aavik üliõpilaste koori shefi, endine Vihtoli õpilane Peterburis, nüüd Tartu kõrgema muusikakooli direktor, iseloomustas ennast kahe lauluga tsüklist: viis laulu ühe rahvalaulu põhjal. Eriti dünaamiliselt eluküllane on meie juures juba Tallinna noorsoo koori külaskäimisel populaarseks saanud „Lauluvõim“, mis autorile ka sel korral triumfi valmistab. — Cyrillus Kreek on, nagu harilikult, teravmõtteline, originaalne Soome rahvalaulu: „Ringtantsu laul“ ümbertöötamisel.

Suur koor on tõsiselt laulude õppimise juures töotanud, tehniliselt peaaegu vaba juhuslikkusest, väljenduses elastiline, intelligentne. Päris õnellikuks ei saa lugeda koori koosseisu, kellele vahepeäl laulude lai diapasoon raskusi valmistab. Koori juht J. Aavik on saavutanud kooriga hää kontakti kõigis laules; nüansseerimistes õnnestas saavutada kõige värviküllasemat mitmekesisust.

Kontserdi solistid — stud. H. Leberecht esitas ennast Liszti „Rigoletto-Paraphrase'is“ kui selge ja elastilise tehnikaga, meeldiva tooni ja hää muusikaalsusega pianist; bariton stud. J. Ennulo meeldis helilooja Simmi melankoolsetes lauludes tõise rõhu ja häälega, mis pakub hääd tulevikku väljavaadet.

Kontserdile olid ilmunud riigi president, ministrite president, ministrid, väga palju rahvast. Kontserti avades, laulis koor Läti ja Eesti hümnid. Pääle esimest osa tervitas võõraid Läti üliõpilaste nõukogu esitaja, annetades kauni loorberipärja; ka Läti ülikooli koori esitaja annetas loorberipärja, konservatooriumi õpilaste esitaja annetas lille. Küllalisi võeti vastu sooja vaimustusega, nõudes palju laulude kordamisi; lõpuks veel pikk, raugemata ovatsioon. Üllatus — „Nu ar Dievu, Vidzemite“ (Jumalaga, Liivimaake), Läti keeles. Kontsert lõppes mõlema rahva hümnidega.

Saagu see esimene Eesti akadeemilise noorsoo külaskäik aluseks veel elavamale omavahelisele tutvunemisele.

J. Dandens.

„Rigasche Rundschau“, 12. IV. 24.

Kontsert.

Natsionaalooperi saalis andis Eesti üliõpilaste segakoor kontserdi J. Aaviku juhatusel. Eeskavasse kuulusid kompositsioonid Eesti heliloojatelt Aavik, Hermann, Läte, Tobias, Lüdigi, Saar, Kapp, Simm ja Kreek.

Nende noorte inimeste muusikaline ühtlus tunnistatas kavakindlat muusikalist tegevust, pakkus ilu varjundite elevuses ja dünaamilistes nüanssides. Piano oli kohati suurepäraline, distsipliin hää, aga mitte liialdatud. Iga enamasti lühikesse laulu järele tõusis minutite pikune aplaus. See segas muusikalist mõju suurel määral ja surus õhtu kunstiväratuse teenimata viisil alla.

„Rigasche Nachrichten“, 13. IV. 24.

Ooperis laulis Eesti üliõpilaskoor oma juhi, Tartu muusikakooli direktori J. Aaviku juhatusel. Koor on hästi distsiplineeritud, häälematerjaal hää, samuti hääle vahekord.

Esimene osa eeskavast sisaldas kahe Eesti vanema helilooja töid, M. Hermann ümbertöötatud rahvalaulu ja Läte originaal-kompositsiooni, ja kahe noorema, Peterburi Eesti kiriku organistide, R. Tobiasi ja M. Lüdigi omi. Need, kui ka heliloojad Saar, Kapp, J. Aavik ja Kreek, kes eeskava teises osas esinevad,

on kõik Peterburi konservatooriumist välja tulnud ja enamjagu Rimski-Korssakovi juures õppinud. Kõige suurem edu oli lihtsatel rahvaviisidel. Neis väljendus loomulikult kõige mõjuvamalt rahva ja maa omapärasus. Raskemeelsus, koiuigatsus, mis omane kõigile põhjamaa rahvastele, valitseb ka Eesti rahvaluules. Ka eestlased laulavad armastusest kodumaa vastu, selle külma, päiksetu, üksiku maalapikese vastu, mis nendele siiski kallim kui ilus vöörsi. Rahvaviisi „Tule koju“ ja Läte laul „Miks nii mures minu süda“ tabasid seda tooni kõige liigutavamalt. Eesti külalisi austati kõnede ja pärgadega Läti üliõpilaste nõukogu poolt. Aplaus muutus kontserdi ühtlalt segavaks meeleavalduseks, mis kunsti vaatekohalt kahetsetav.

Richard Grünther.

„Segodnja“, 13. IV. 24.

Eesti üliõpilaste koori kontsert.

Reedel esines täistuubitud Natsionaalooperis kollektiivne külaline — rohkearvuline Eesti üliõpilaste koori organisatsioon, millesse kuulus umbes 120 üliõpilast mõlemast soost.

Selle koori kõrged kunstilised saavutused näitavad, et meie naabri Eesti üliõpilased ei pühenda vähemat armastust ja usinust koorilaulule, kui nende kaasvõitlejad Lätis. Noorte akadeemikute koor avaldas nende energilise ja väga anderikka juhi härra Aaviku juhatusel väljapaistvat kunstilist töövõimet ja hiilgas mitte ainult suurepäralise kooslauluga, ülihäädistsipliini ja oma osade kokkukõlastamise ja, vaid ka ettekantavate laulude kunstilise väljatöötamise, hästi väljatöötatud dünaamika, tugeva forte, läbipaistva piano ja selle närviga, mis nii kuulajaid valdab.

Paljud eeskava numbrid, nagu „Varas“, „Üles“, „Lauluvõim“, korrati publikumi ühemeelse nõuete peale.

Viimase laulu kinniste suudega saavutatud vaevakaja, kui ka iselaadiline parlanto „Varas'es“, mis hiilgavalt ette kant, võiks selle asjaarvustajate koori organisatsiooni kõrge tehnilise tasapinna mõõdupuuks olla, mida võiks kadestada paljud professionaalsed kontserteerivad koorid. Eesti üliõpilased tutvustasid meid rea oma maa kunstnikkudega. Tähistame Läte imekaunist „Miks nii kurb on minu süda“, Tobiase teravmõttelist „Varas“, Kappi „Üles“, Kreek'i „Ringantsu laul“, Lüdigi suurepäralist „Armsamale“, Saare „Vihmakõne, vellekõne“ ja lõpuks väga huvitavat harmoniseeritud „Oh, ma isegi ei tea“ ja täis rütmilist elavust „Lauluvõim“, mille autor on koorijuht Aavik.

Mõningad Eesti rahvalaulu näited (Hermanni harmoniseeritud) ei annud ettekujutust Eesti rahvalaulu struktuuri iseärasustist.

Loodame, et järgmine kord (pääle kontserdi suurt edu võib selles vaevalt kahelda) Eesti üliõpilased tutvustavad meid ligemalt meile seni tundmata rahvalauludega.

Kontserdist võttis osa üliõp. neiu Leberecht, avaldades Liszti „Rigolette - Paraphrase'is“ hiilgavat klaveritehnikat ja tõsist muusikaalsust (kahju, et pianist ei mänginud oma kodumaalaste töid); üliõp. Ennulo avaldas Simmi romansside suurt maitset. Oma hääomadusega lüürilise baritoni kallal tuleb aga lauljal veel põhjalikult töötada. Külalised said lahke vastuvõtu osaliseks nii publikumi, kui meie muusikaasutuste poolt (pärgad Läti üliõpilaste nõukogult, ülikooli koorilt jne.).

S. Rosovsky.

Kroonika.

Väljamaa kooride külaskäigu-kontserdid.

Maikuu jooksul tulevad Eestisse mitu väljamaa laulukoori ja esinevad Tallinnas ning Tartus kontsertidega. Esimesena on oodata Läti üliõpilaste segakoor, mis teeb vastukülaskäigu Eesti üliõpilaste segakoorile selle hiljutise Riias käimise puhul. Kontserdid on Tallinnas 8. mail, Tartus 11. mail. Kooris on 90 lauljat Latvija ülikooli muusikadirektori Bobkovitzi juhatusel. Nimetatud koor on märtsikuul Leedu päälinnas Kovnos suure eduga kontserteerinud.

Maikuu keskel algab Soome kõige parema segakoori „Suomen Laulu“ kontserdireis. Kontserdid on Tallinnas ja Tartus — kummagis linnas kaks. Tartu kontserdid on 19. ja 20. mail „Vanemuises“. Tartust sõidavad külalised edasi Riiga, Kovnosse ja Varssavi. See on vana koor, tal on väga kõrged muusikalised traditsioonid ja ta töötab juba kauemat aega mag. Heikki Klemetti juhatusel kõige parema eduga. Juba paljude aastate eest on ta välismaal kontsertreise teinud ning Stokholmist, Berliinist ja Londonist ülikülvad arvustused kaasa toonud. Kooris on 70 lauljat. Mai lõpul tuleb (ainult Tallinna) Stokholmi koor „Allmänna Sångförening“, mille kohta lähemad teated esialgu puuduvad.

Peeter Süda Ühingu.

Helilooja Peeter Süda mälestuse jäädvustamise ühingu on hiljuti Tallinnas asutatud ja registreeritud.

Ühingu eesmärk on kõikide P. Süda nimega ühenduses olevate mälestuste kogumine ja alalhoidmine; tema käsikirjade kirjastamine; autori õiguste kasutamine ja järevalve P. Süda pärijatega tehtud lepingu põhjal; haa korrashoidmine ning mälestusmärgi püstitamine.

Ühingu liigeteks võetakse vastu P. Süda lähemaid sugulasi, sõpru, muusika harrastajaid ja ühingu mõtte pooldajaid. Ühingu on välja kasvanud endisest P. Süda mälestuse jäädvustamise toimkonnast, mis helilooja surma järele (3. VIII. 1920) tekkis. Asutajatenä on põhikirjale alla kirjutanud: Anton Kasemets, August Topman, August Pulst. Avamise koosolek on pühapäeval, 4. mail.

Heino Eller'i helitööde kontsert. Meie noorem helilooja Heino Eller on pääasjalikult sinfooniliste helitööde loomisele andunud. See on seda rõõustavam, kuna meie loov muusika sellel alal võrdlemisi vähe on produtseerinud. 27. aprillil oli Elleri helitööde kontsert „Estoonia“ sinfoonia orkestri poolt autori juhatusel, mille eeskava sisaldas järgmisi töid: Sinfooniline poeem „Õõ hüüded“, meeolelu palad „Koit ja Videvik“, prelüüd violon-cello soolole (R. Bööcke), „Legend“ ja hiljuti valmis saanud teos, sinfooniline poeem „Viirastused“. Viimane on loodud meeoleludel, milledeks Pariisi katakombides käimine inspiratsiooni andis.

Nagu kuuleme, olla kontsert hästi korda läinud.

Tallinna Eesti Meestelaulu Selts, mille meeskoor praegu koosneb 90 lauljast, esines laupäeval, 3. mail oma järjekorralise poolaasta kontserdiga, mille kaastegelaseks solistiksi osa võttis tuntud kontserdilaulja pr. Kopli-Wiegand. Koor on lugupeetud juhi K. Tüürpu juhatusel ja valitud häälematerjali tõttu kujunenud paremaks meeskooriks Eestis.

Sügisel kavatakse ta teha kontsertreisi Stokholmi, mis oleks vastu-külaskäiguks minevakevadese Stokholmi „De Svenska“ koori Tallinna külaskäigu kontserdile.

75-a. juubel. Tallinna Saksa Meestelaulu Selts pühitseb 9. mail oma 75-a. kestvusujuubelit. Selts on 5. aprillist 1849 kuni siiani vahetpidamata tegutsenud.

Juubeli puhul on „Estonia“ kontsertsaalis kontsert Walther Sewigh'i juhatusel ja solistide kaastegevusel. Ka suuremad Tallinna Eesti koorid on kutse saanud pidustusest osa võtta. E. Meestelaulu selts kavatakse adressi annetada P. Grünfeldt'i laule-tusega, vana Eesti rahvalaulu põhjal „Leelo ei ole maasta võetud“.

Helilooja K. Tüürpu pension. K. Tüürpu tervisline seisukord oli viimastel aastatel halvenenud. Kuigi helilooja viimasel ajal paranemist tundis, ei võinud ta endist töökoormat enam oma õlgadel kanda ja on pidanud osast loobuma. Lauljate Liidu juhatus on haridusministeeriumile palvega esinenud, et K. Tüürpu tulev aastal nende kunstnikkude nimekirja võetaks, kes riigi pensioni saavad. K. Tüürpu, kes varsti 60-aastaseks saab, on üle 40-aasta muusika-põllul töötanud, laulukoori juhatanud (muudugi teeb ta seda ka praegugi), kahel üldlaulupeol üldkooride juhatajaks olnud ja suure hulga koorilaule loonud.

Brahms'i „Requiem“ Kuresaares. Kuresaares on kohalikkude Saksa tegelaste poolt Brahms'i „Requiem“ 10. ja 11. apr. ette kantud. See on helitöö surnute mälestuseks, komponeeritud mitmes jaos koorile, soolodele ja orkestrile ja selle ettekandmine nõuab palju tööd ja vaeva. Ettevalmistused on kestnud tervelt 8 kuud, kusjuures iga nädala 3 harjutust peeti.

Narva laulupidu. Narva laulupeo eeltööd on suure hooga käimas. Tegelasena on seni üles annud 126 laulu- ja mängukoori — ligi 4000 tegelasega. Kõlakoja ehitamise asjus peetakse arhitektidega läbirääkimisi. Selle ehitamine minna esialgse kava järele kuni miljon marka maksma, millist summat laulupeo toimkond liiga kõrgeks peab ja loodab siiski ehitust odavamalt läbi viia. Istekohtasid valmistatakse laulupeo platsile 6000, kuid loodetakse ilusate ilmade puhul kuni 25.000 pidulise osavõtmist. „Laulupeo juht“ käsitab laulupeo materiaali, Narva linna ajalugu i. m. Ta on juba kokku säätud ja mõeldakse trükkida 10.000 eksemplaaris. Ka laulupeo märgi kavand on väljatöötatud ja pidutoimkonna poolt vastu võetud. See oleks ovaalne rinnanõel, mille keskel Vanemuine ühes oma kandlega. Nagu teada, peetakse Narva laulupidu 22., 23. ja 24. juunil.

Järva maakonna laulupidu. Lauljate Liidu kava järele korraldatakse igal suvel kahes keskkohas maakonna-laulupeod. Tegelik elu on ka hakanud selle kava järele käima. Nii on tänavused maakonna-laulupeod Narvas ja Paides. Viimase korraldamisega ollakse ka juba kibeasti ametis. Senini on tegelasteks üles annud üle 30 segakoori ja ligi 10 mängukoori, mis kokku moodustavad ligi 1400 hingelise

ettekandjate maleva. Ka on peetud Paide keskkoolide lauluõpetaja Joosep Saar'e juhatusel juba kaks eelproovi Paides ja Lehtses, millest paljud koorid osa võtsid. Olla kõige paremad lootused laulupeo kunstilise külje hääks kordaminekuks, sest elav luvi koorilaulu vastu olla Järvaemaal tõusmas, milleks kahtlemata kaasa aitas minevasuvine, hästi kordalainud üldlaulupidu. Paide laulupidu on 29. juunil.

Kingitused Hargla pasunakoorige. Taherva valla-valitsus (Võrumaal) on Hargla pasunakoori asutamiseks kinkinud 10.000 marka ja Hargla tarvitajateühisus samaks otstarbeks ka 10.000 marka. See on haruldane ja kiiduväärt tegu.

Setumaal esimene mängukoor. Setumaal ei olnud senini ühtegi mängukoori, kuid nüüd on Vilo hariduseltsi juures sarnane tekkimas. Haridusministeerium annetas seltsile selleks otstarbeks 100.000 marka ja pillid on juba kohale jõudnud. Kahtlemata saab see Setumaa seltsielu tõstma ja elustama.

....

Lauljate Liidu teated.

Toetus endisele koorijuhile.

Lauljate Liidu esitise peale määras haridusministeeriumi nõukogu Keila laulu-muusikaseltsi endisele koorijuhile hra Jakob Maabergile igakuulist toetust 1000 marka kuus, 1. märtsist s. a. arvates.

Otepää hariduseltsi orkestri toetuse küsimus.

Otepää hariduselts soovib oma keelpillide orkestri-le kõige tarvilikumad puhkpillid juure muretseda ja pööras nende kulude katmiseks haridusministeeriumi poole palvega, lubada seltsile toetust 25—30.000 mk., missugune palve saadeti haridusministeeriumi poolt Lauljate Liidule seisukoha võtmiseks ja oma arvamise avaldamiseks.

Peale andmete kogumist teeb Liit vastava esitise haridusministeeriumile.

Lauljate Liidu juhatuses.

1924. aasta peale on Eesti Lauljate Liidu juhatusesse Liidu nõukogu poolt järgmised isikud valitud: Notaarius Johannes Linnamägi, esimees; riigikontrollöör Aleksander Oinas, abiesimees; Laenu Panga juhatuses esimees Johannes Reinthal, kassahoidja; Linnade Liidu sekretäär Johannes Mülber, sekretäär; helikunstnik Anton Kasemets muusika eriteadlasena.

Lauljate Liidu lipu muretsemine

on praegu kavatsusel ja tahetakse seda teostada veel enne tänavusi maakonna-laulupidusid. Liidu lipp antakse üle iga kord laulupeopäevadeks pidutoimkonnale.

....

Toimetusele saadetud kirjandus.

Dr. D. P. Brovkin, Tartu Kõrgema Muusikakooli lauluõpetaja. Hääleseade. Lühike häälsünnitavate orgaanide anatoomia ja füsioloogia kirjeldus. Käsiraamat lauljate, kõnepidajate ning alg- ja keskkooli lauluõpetajate. Sissejuhatus Tartu Kõrgema Muusikakooli direktori Juhan Aaviku poolt. K.-ü. „Loodus“, Tartus, 1924. Hind 125 mk.

Järgmine number ilmub mai lõpul.

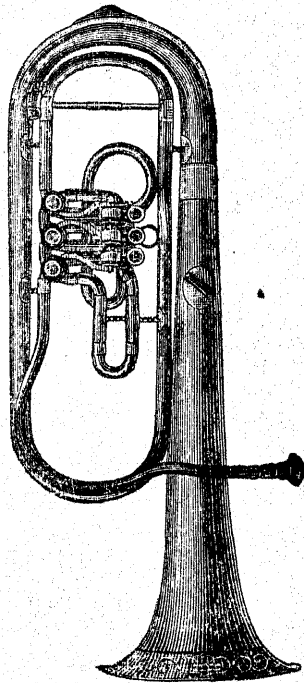

°/ü ESTO-MUUSIKA

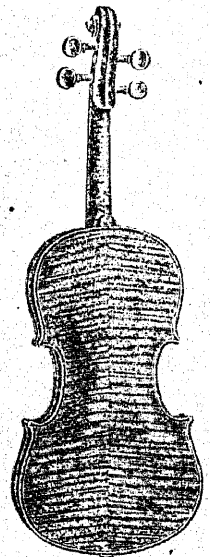
Pealadu: Tallinnas, Vanaturu kael 18/3 * Kõnetraat 10-24

Osakond: Tartus, Promenaadi uul. 2 * Kõnetr. 6-45

KÕIGE SUUREM MUUSIKA ERI-ÄRI EESTIS

Noodid
Muusikariistad
Klaverid
Harmooniumid
Grammofonid
Keel- ja puhkpillid

*
Igasugused
muusikariistade osad

Kõige paremate kodu- ja väljamaa ilmavabrikute ainuesitused

Müük vabriku hindadega

EESTI LAULJATE LIIDU
MUUSIKALEHT
ILMUB KORD KUUS

Muusikalehe eesmärgiks on Eesti muusikaelu kõigekülgsemalt valgustada ja selle loomulikule arenemisele soodsat pinda luua. Selleks tahab Muusikaleht eestkätt silmas pidada meie laulu- ja mängukooride edenemist, neid Lauljate Liidu ümber koondades, kui ka kõiki teisi muusikalisi päevaküsimusi käsitada, neilt mitmesugustelt aladelt, mis on tähtsad Eesti rahvuslise muusika kultuuri kõrgele tõstmiseks. Kaasa aidata Eesti helikunsti kõigekülgsel õitseleviimisele — see on Muusikalehe kauge siht.

Muusikaleht toob ülevaateid väljamaa muusikaalust ja tahab iseäranis meie naaberrahvastega sellel alal lähedat sidet pidada.

Muusikalehele on kaastööd lubanud järgmised heliloojad, muusikategelased ja kunstnikud: Miina Hermann, A. Kalnin (Läti), A. Kapp, A. Kasemets, C. Kreek, A. Krull, R. Kull, P. Laja, H. Laksberg, A. Läte, prof. A. Lemba, E. Mesiäinen, H. Meri, L. Neumann, M. Pukits, J. Paulsen, W. Peerna, P. Ramul, G. Reeder, M. Saar, J. Saar, J. Sahlit (Läti), J. Simm, A. Schmidt, Aino Tamm, prof. J. Tamm, V. Tamman, Tenno-Vironi, A. Topman, K. Tuvike, K. Tärnpu, A. Vedro j.t.

Muusikaleht annab aasta ja poolaasta tellijatele kaasanadena aasta kohta kuus vihku koorilaule, mille välja- valiku teeb muusika toimkond, kuhu kuuluvad J. Aavik, Miina Hermann, A. Kasemets, C. Kreek, P. Ramul, J. Simm, A. Topman, K. Tärnpu.

Muusikalehe väljaandjaks on Eesti Lauljate Liit, vastutavaks ja tegevaks toimetajaks Juhan Aavik. Muusikaleht ilmub kord kuus, iga kuu lõpul. Tellimise hind ühes saatekuludega aastas: 400 marka, poolaastas 200 marka. Üksiknumber 30 marka, ühes noodilisaga 50 marka.

Toimetuse ja tallituse aadress:

TALLINN, E. Laulj. Liidu Muusikaleht — Müürivahe uul. 16

Toimetaja aadress: TARTU, Viljandi uul. 11, krt. 2.